
Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi
Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2003, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 115-132

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ¹

Murat AKTEN

SDÜ. Or.Fak. Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Isparta
E-mail: makten@orman.sdu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyelleri ve kent içi rekreasyon alanlarından yararlanacak insanların talep ve eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Eğilimlerin belirlenmesi için anket çalışması, rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin saptanması için ise Gülez yöntemi kullanılmıştır.

Bu yöntemler ışığında elde edilen sonuçlar, artan rekreasyonel taleplere rağmen Isparta yöresindeki incelenen rekreasyon alanlarının mevcut kapasiteleri ölçüsünde, kendilerinden beklenen hizmet ve işlevleri temin etmekten uzak olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Isparta, Rekreasyon Alanları, Rekreasyon Potansiyeli

DETERMINATION OF THE EXISTING POTENTIALS OF SOME RECREATIONAL AREAS IN ISPARTA PROVINCE

ABSTRACT

This study aims to determine existing recreational potentials and user demands and tendencies of some selected areas in Isparta province. Gülez's method is used to determine the existing recreational potentials of selected areas. A questionnaire survey is also conducted to determine user attitudes.

Results of this study revealed that despite the increasing recreational demands, existing capacities of recreational areas studied is far from providing expected functions and services for people living in Isparta province.

Keywords: Isparta, Recreational Areas, Recreational Potential

1. GİRİŞ

Bilimsel, endüstriyel ve teknolojik alandaki gelişmelerin ortaya çıkarmış olduğu plansız ve sağlıksız kentleşme, insanların fiziksel, ruhsal ve sosyokültürel yönden pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizin doğal yapısı ve peyzajında da hızlı ve yoğun değişimler yaşanmaktadır. Genelde olumsuz yönde ortaya çıkan bu çalışmalar, kırsal peyzajın fiziksel görünümünden başka, biyolojik ve

¹ Bu makale, SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı'nda Prof. Dr. Musa GENÇ'in danışmanlığında 2000 yılında hazırlanan yüksek lisans tezinin özetidir.

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ

ekolojik dengesini de bütünü ile üst edecek bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle, büyük yerleşme merkezleri çevresinde görülen bu olumsuz sonuçlar, insan-çevre ilişkisinin sağlıklı biçimde yürümesini sağlayacak kentsel ve bölgesel ölçekte açık yeşil alan gereksinimini ve rekreasyon planlamasının önemini artırmıştır (Kurum ve Odabaş 1991).

Genellikle kentsel alanlardaki yaşam koşulları ile insanların aradığı çevre (doğal güzellik, temiz hava, temiz su, rahatlık, sessizlik, özgürlük vb.) arasında tam bir uyum sağlanamadığı bilinen bir gerçektir. Bu dengeyi korumak için kişi, doğa eksenli rekreasyonel etkinliklere ihtiyaç duymaktadır.

Rekreasyon kavramı, latince “re-tekrar” ve “create-yaratma” sözcüklerinden türemiş olup bir şeyin yeniden yaratılması ya da kazanılması anlamına gelir.

Rekreasyon; serbest zamanlar içinde yapılan, bireyin kendi isteği ve iç itimi sonucu oluşan, bireyi fiziksel ve düşünsel yönden yenilemeyi amaçlayan; bireyin toplumsal, ekonomik, kültürel olanakları ve yaşadığı toplumun yapısı ile bağımlı olarak yapılan etkinlikler bütünüdür (Koç 1991).

Burada dikkat edilmesi gereken konu; genelde rekreasyon etkinliğinin serbest zaman içinde yapılması, fakat her serbest zamanda yapılan etkinliğin rekreasyon olmadığıdır. Rekreasyonda ana amaç dinlenmek ve enerji toplamaktır (Güleç 1989).

Kentsel mekanlardaki olumsuz koşullar ve açık hava rekreasyon kaynaklarının yetersizliği nedeniyle kent insanı, kent dışındaki açık hava rekreasyonel kaynaklarına yönelmektedir.

Özellikle sahip olduğu doğal, kültürel ve görsel değerler nedeniyle ormanlık alanlar en çok tercih edilen açık hava rekreasyonel kaynakların başında gelmektedir. Ayrıca çeşitli rekreasyonel kullanımlar için doğal kaynakların önemli bir kısmını bir arada sunabilmekte, insanların fiziksel ve ruhsal yönden olumlu katkılar sağlamaktadır.

Orman rekreasyon alanları; “bir orman bütünlüğü ya da bir orman parçası üzerinde, açık havada dinlenmeye ilişkin çeşitli insan etkinlikleridir”. Bu etkinlikler genelde piknik, atlı-yaya yürüyüşler, klavuzlu turlar, çeşitli spor etkinlikleri, manzara seyri vb. olabileceği gibi hiçbir bedensel etkinlikte bulunmaksızın bir süre orman havasını teneffüs etme, orman ekosistemine özgü ortam içinde zihinsel ve bedensel dinlenme şeklinde de olabilmektedir (Aslanboğa ve Gül 1999).

Yasal olarak, orman rejimi içerisinde kalan ve rekreasyonel amaçlı kullanılan alanlar Milli Parklar, Tabiat Parkları ve Orman İçi Dinlenme Yerleri olarak belirlenmiştir. Ülkemizde 20.7 milyon hektarlık orman alanının yaklaşık %3 ü (Milli Parklar 686.600 ha, Tabiat Parkı 69.300 ha, Orman İçi Dinlenme Alanları 15.946 ha) rekreasyon amaçlı kullanılmaktadır (Gül 2003).

Milli Parklar: Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır.

Tabiat Parkları: Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır.

Orman İçi Dinlenme Alanları : Açık hava rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, üstün estetik değerlere sahip orman parçalarının piknik ve kamp alanı olarak ayrılıp gerekli tesisler ve hizmetlerle donatılması sonucu oluşturulan tabiat parçalarıdır.

Orman İçi Dinlenme Yerlerinin tefrik, tescil, tesis ve işletilmesine ait esas ve usulleri, 6831 sayılı Orman Kanununun 25. maddesi ile 2873 sayılı Milli Parklar Yasasına istinaden çıkarılan ve 12.12.1986 tarih ve 19309 sayılı resmi gazetede yayınlanan Milli Parklar Yönetmeliğine göre yürütülmektedir.

Orman İçi Dinlenme Yerleri; A, B ve C tipi olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

A TİPİ : Yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip çadır, karavan ve bungalow gibi geceleme imkanı olan, aynı zamanda günübirlik kullanım olanağı sağlayan alanlardır.

B TİPİ : Kent merkezlerinin yakın çevresinde, yüksek ziyaretçi potansiyeli bulunan ve günübirlik kullanım tesislerine sahip alanlardır.

"A" ve "B" Tipi Orman İçi Dinlenme Yerleri kriterlerine uymayan "C" Tipi karakterindeki sahaların, her türlü koruma, bakım ve onarımı 13/5/1997 tarihli Bakanlık kararı gereği Orman Genel Müdürlüğüne yürütülmektedir.

Bu alanlardan A ve B tipinde olanlar, iç ve dış turizme hizmet edebilecek şekilde planlanmaktadır (Güleç 1989).

Isparta kenti, yeni kentleşme eğilimi gösteren illerden biridir ve 150 bin nüfusa sahiptir. Özellikle Süleyman Demirel Üniversitesi'nin 1992 yılında kurulmasından itibaren kentin sosyal, ekonomik ve kültürel

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ

yapısında önemli değişmeler meydana gelmiştir. Buna paralel, kent içi rekreasyonel alanlara olan ihtiyaçta giderek artmaktadır.

Isparta kenti genelde dağınık ve küçük parçalar halinde bulunan ve bir bütünlük göstermeyen mevcut aktif açık yeşil alanlara (kent ve mahalle parkı, çocuk bahçeleri ve oyun alanları) sahiptir. Bu alanlarda mevcut bitkisel ve yapısal elaman ve donatılar, estetik ve işlevsel özellikleri yönünden kent insanların ihtiyaçlarını karşılamaktan çok uzaktır. Kişi başına düşen düzenlenmiş aktif açık yeşil alan miktarı yaklaşık 3 m² dir (Gül ve Küçük 2001).

Isparta yöresi, zengin doğal ve kültürel alanlara sahiptir. Özellikle 2 adet milli park, 2 adet tabiatı koruma alanı, 2 adet doğa parkı ve 14 adet orman içi dinlenme alanı, 20 önemli yaylası, Eğirdir ve Beyşehir Göllerinde bulunan 25 adası ve 79 adet doğal ve arkeolojik Sit alanı ile rekreasyon ve turizm yönünden önemli bir potansiyele sahiptir. Keza, Dedegöl ve Davraz Dağları kış sporları bakımından gelecek vaat eden kıymetli doğal alanlarıdır. Mevcut göllerin (Burdur, Eğirdir ve Beyşehir Göllerine ilaveten Salda, Yarışlı, Acıgöl, Eber ve Çavuşcu gölleri) yukarıda belirtilen yerlere dahil edildiğinde, “Göller Yöresi”nin ve bu yörenin merkezinde yer alan Isparta’nın iç ve dış turizm hareketleri için ne denli cazip hale gelebileceği açıkça ortaya çıkmaktadır (Genç ve Güner 2003).

Bu çalışmada, Isparta kent insanının rekreasyonel davranış biçimleri, Isparta kenti ve yakın çevresindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut rekreasyon potansiyelleri saptanarak kendilerinden beklenen işlevleri sağlayıp sağlamadığı tespit edilmiştir.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Materyal

Bu çalışma, Isparta il sınırları içinde kalan 7 orman içi dinlenme alanı, 1 tabiat parkı ve 1 kent parkında gerçekleştirilmiştir. Bu alanlara ait genel bilgiler Çizelge 1’de verilmiş olup, detaylı açıklamalar “Bulgular” başlığı altında yapılmıştır.

Çizelge 1. Çalışma Konusunu Oluşturan Alanlar

<i>Ormaniçi Dinlenme Alanları</i>	<i>Konumu</i>	<i>Sınıfı</i>
Tota-Soğuksu Ormaniçi Dinlenme Alanı	Sütçüler	C Tipi
Çamyol Ormaniçi Dinlenme Alanı	Aksu	C Tipi
Başpınar Ormaniçi Dinlenme Alanı	Eğirdir	C Tipi
Çetince Ormaniçi Dinlenme Alanı	Yalvaç	C Tipi
Düzkır Ormaniçi Dinlenme Alanı	Yalvaç	C Tipi
Su Çıktı Ormaniçi Dinlenme Alanı	Yalvaç	C Tipi
Pınargözü Ormaniçi Dinlenme Alanı	Yenişarbademli	B Tipi
Gölcük Tabiatı Parkı	Isparta-Merkez	B Tipi
Ayazma Mesireliği	Isparta-Merkez	-

Çalışmada Isparta iline ait 1/25000 ölçekli topoğrafik ve 1/100000 ölçekli toprak haritalarından faydalanılmıştır. Ayrıca, konu ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. İlgili kurum ve kuruluşların belge ve dokümanlardan yararlanılmıştır.

2.2. Yöntem

Bu çalışma iki aşamada tamamlanmıştır. Birinci aşamada, Isparta kent insanının rekreasyonel davranış biçimleri, anket çalışmasıyla saptanmaya çalışılmış; ikinci aşamada, mevcut rekreasyon alanlarının rekreasyonel potansiyelleri “Gülezer Yöntemi” ile değerlendirilmiştir.

2.2.1. Anket Çalışması

Araştırmada yöntem olarak bire bir (yüz yüze) anket uygulaması benimsenmiştir. Hedef kitle olarak, Isparta kent merkezi ve söz konusu rekreasyon alanlarındaki insanlar seçilmiştir. Anket yapılacak denek sayısı, Isparta kent merkezi nüfusu dikkate alınarak %95 güven aralığında 72 olarak belirlenmiştir. Bu rakamın hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılmıştır (Kalıpsız 1981).

$$n = \frac{Z^2 NPQ}{ND^2 + Z^2 PQ}$$

$$n = \frac{1.96^2 \times 150500 \times 0.95 \times 0.05}{150500 \times 0.05^2 + 1.96^2 \times 0.95 \times 0.05} = 72$$

n= Örnek büyüklüğü

Z= Güven katsayısı

P= Ölçmek istediğimiz özelliğin kütlede bulunma ihtimali (çalışmada %95 olarak alınmıştır)

Q= 1-P

N= Ana kütle büyüklüğü (150500)

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ

Fakat çalışmanın daha sağlıklı bir sonuç vermesi amacıyla anket, yaş grupları dikkate alınarak oluşturulan 2 farklı grupta (I. Grup $\leq 18-50$ Yaş, II. Grup ≥ 50 Yaş) basit tesadüfi yöntemle seçilen toplam 112 kişi üzerinde uygulanmıştır.

Elde edilen sonuçlar bilgisayar ortamında Excel programıyla uygun tablolar oluşturularak değerlendirilmiştir.

2.2.2. Gülez Yöntemi ve Değerlendirmeler

Bu çalışmanın ikinci aşamasında; Gülez (1990)'in ülkemiz koşullarına uygun olarak geliştirdiği ve bir ormaniçi rekreasyon alanının açık hava potansiyelinin kolaylıkla saptanmasına olanak veren yöntemden yararlanılmıştır. Bu yöntem, oldukça pratik bir hesaplama şekli getirmekte ve aşağıda da gösterilen basit bir matematik formülle ifade edilmektedir.

$$P + İ + U + RK + OSE = \% RP$$

Formülde belirli ağırlıklarla giren sembollerin anlamı ve alabilecekleri en çok (maksimum) puanların (ya da ağırlıkların) dağılımı Çizelge 2'de gösterilmiştir. Çizelgede görüldüğü gibi, toplam puan kuramsal olarak en çok 100 olacağından, formüldeki öğelerin alabilecekleri puanların toplamı yüzde olarak bir alanın açık hava rekreasyon potansiyelini verecektir. Gülez (1990)'e göre formülde yer alan öğeler aşağıdaki özelliklere göre puan almaktadır.

Çizelge 2. Formüldeki Öğeler ve Alabilecekleri Puanlar (Gülez 1990)

<i>Sembol</i>	<i>Anlamı</i>	<i>Maksimum Puan (Öğenin Ağırlık Puanı)</i>
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OSE	Olumsuz Etkenler	0 (Minimum –10)
%RP	Rekreasyon Potansiyeli	100

“P” Peyzaj Değeri: Bir alanın rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesinde en önemli özellik, o yerin peyzaj potansiyeli olmaktadır. Bu nedenle, peyzaj değeri %35'lik bir ağırlıkla değerlendirmenin ilk sırasında yer almıştır.

“İ” İklim Değeri: İklimin rekreasyon etkinlikleri üzerine çok büyük bir etkisi olduğu göz önüne alınarak, değerlendirmeye iklim etkisinin %25 bir ağırlıkla katılması uygun görülmüştür. İklimin ana öğelerinden olan “Sıcaklık”, “Yağış”, “Güneşlenme” ve “Rüzgarlılık”

durumları, rekreasyon üzerine olan etkilerine göre belirli ağırlıklarla iklim değeri içinde yerlerini almışlardır. Bu durumda, iklim değerindeki en çok puanlama aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{İklim Değeri} = \text{Sıcaklık} + \text{Yağış} + \text{Güneşlenme} + \text{Rüzgarlılık}$$

$$25 = 10 + 8 + 5 + 2$$

Sıcaklık değeri olarak, rekreasyon etkinliklerinin daha çok yapıldığı yaz ayları (haziran, temmuz ve ağustos) sıcaklıklarının ortalaması alınmıştır. Örneğin, bir yerin haziran ayı sıcaklık ortalaması 20 °C, Temmuz ayı ortalaması 21°C ve Ağustos ayı sıcaklık ortalaması 25 °C ise; bu durumda yaz ayları sıcaklık ortalaması olarak 22 °C nin alınması gerekmektedir. Sıcaklık için verilen 10 puanın dağılımı Çizelge 3 de görülmektedir. Çizelge 3'e göre, yaz ayları sıcaklık ortalaması 25 °C ye rekreasyon etkinlikleri için en uygun sıcaklık olabileceği düşünülerek 10 puan, 16 °C ile 34 °C ler için ise 1 puan verilmiştir.

İklimin rekreasyon etkinlikleri üzerine olan etkisinde ikinci önemli öge olan yağışın, en çok 8 puan ile değerlendirmeye alınması uygun görülmüştür. Yağışın rekreasyon üzerindeki olumsuz etkisi göz önünde tutularak, yaz ayları toplam yağış miktarı 50 mm ve daha düşük olan yörelere en fazla puan (8) verilmekte, daha sonra da yağış miktarı arttıkça puanlar da düşürülmektedir (Çizelge 3).

İklim içinde güneşlenme ögesinin rekreasyon üzerine olan etkisi, 5 ağırlık puanı ile değerlendirmeye alınmıştır. Bilindiği gibi, havanın açık veya kapalı olması, diğer bir deyişle bulutluluk, 0-10 arasında bir değerle gösterilmektedir. Burada 0 açık bir havayı, 10 kapalı bir havayı, ara değerler ise çeşitli oranlarda bulutlu bir havayı simgelemektedirler. Bu durumda, açık bir hava 5 puanla gösterilmekte, bulutluluğun arttığı yani güneşlenmenin azaldığı oranda puanlarda düşmektedir.

İklimin bir diğer ögesi olan bir yerin rüzgarlı olup olmaması durumu, az da olsa rekreasyon etkinlikleri üzerine etken olabilmektedir. Bunun için, yaz ayları ortalama rüzgar hızı 2-3 m/sn arası yöreler için 1 puan, ortalama rüzgar hızı 1 m/sn' den az olan yerler için ise 2 puan verilmiştir.

“U” Ulaşılabilirlik: Bir yerin rekreasyon potansiyeli o yere ulaşabildiği ölçüde bir anlam kazanır. Bir başka deyişle, bir yerden ne kadar çok kişi yararlanır ve o kişiler oraya ulaşabilmek için önemli bir ulaşım sorunu ile karşılaşmazlarsa, o yerin rekreasyona uygunluğu önemli oranda artmaktadır. Bu nedenle, ulaşılabilirlik ögesi rekreasyon değerlendirme yöntemine %20 bir ağırlıkla katılmıştır. Bu ağırlık puanlarının dağılımı ise Çizelge 3'de görülmektedir.

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT
POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ

“RK” Rekreatif Kolaylık: Rekreasyon potansiyelinin saptanmasında, o yerde mevcut tüm rekreatif kolaylıklar da rekreasyon potansiyelinin artmasına olumlu bir etki yapmaktadırlar. Zira ağaçlıklı ve güzel manzaralı bir yerin, piknik masaları, çeşmeler, WC tesisleri gibi kolaylıklara ve rekreasyon donanımına sahip olduğu daha çok ve daha sürekli ziyaretçi çekeceği, dolayısıyla rekreasyon potansiyelinin artacağı açıktır. Bu durumda, rekreatif kolaylıkların en çok %20’lik bir ağırlıkla değerlendirmeye alınması uygun görülmüştür.

“OSE” Olumsuz Etkenler: Bir yerin rekreasyon potansiyelinin saptanmasında, o yerde mevcut olumsuz etkenleri de gözönünde tutma zorunluluğu ortadadır. En iyi durum, kuşkusuz hiç olumsuz etkenin olmaması yani bir yerin sıfır olumsuz puanı almasıdır. bunun yanında, en çok (-10)’ a kadar puan alabilecek olumsuz etkenlerin olabileceği de var sayılmıştır. Olumsuz etkenlerin puanları değerlendirmede eksi (-) olarak alınmakta dolayısıyla toplam puandan çıkarılmaktadır.

Bu yöntemden alınan sonuçlara göre, şöyle bir değerlendirme şekli getirilmiştir:

1. Orman içi rekreasyon potansiyeli çok düşük (% 30 dan aşağı)
2. Orman içi rekreasyon potansiyeli düşük (% 30 - % 45 arası)
3. Orman içi rekreasyon potansiyeli orta (% 46 - % 60 arası)
4. Orman içi rekreasyon potansiyeli yüksek (% 61 - % 75 arası)
5. Orman içi rekreasyon potansiyeli çok yüksek (% 75 den yukarı)

Değerlendirmeler, Gülez (1990)’in de belirttiği gibi, uzman kişilerce yapıldığından, farklı kişilerin buldukları değerler arasındaki farklar da makul seviyede kalmaktadır.

Çizelge 3. Ormanıçi Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formu (Gülez, 1990'dan)

Formüldeki Ögeler	Ögenin Özellikleri	Mak Puan	Açıklamalar
Peyzaj Değeri (P)	Alanın Büyüklüğü	4	10 ha.dan büyük 4 5-10 ha 3 1-5 ha 2 0.5-1ha 1
	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık 7-8 Yalnız ağaçlık ve çayırılık 6-7 Çalılık, çayırılık, seyrek ağaçlık 5-6 Çayırılık, seyrek ağaçlık 4-5 Yalnız çayırılık ve çalılık 3-4 Çalılık, seyrek ağaçlık 3-4 Çayırılık, seyrek çalılık 2-3 Yalnız çayırılık 1-3
	Deniz, Göl, Akarsular	8	Deniz kıyısı 7-8 Göl kıyısı 6-7 Akarsu kıyısı 4-5 Dereler 1-4
	Yüzeysel Durum	5	Düz alan 5 Hafif dalgalı 4 Az eğimli, yer yer düzlük 3 Az engebeli 2 Orta engebeli 1
	Görsel Kalite	4	Panoramik görünüm 3-4 Güzel görüş ve vistalar 2-3 Alanın genel görsel estetik değeri 1-3
	Diğer Özellikler	6	Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler; yaban hayvanları, kuşlar vb. 1-6
	İklim Değeri (İ)	Sıcaklık	10
Yağış		8	Yaz ayları (Hz, Tm, Ağ) toplamları mm -50-100-10-200-250-300-350-400 P: 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1
Güneşlenme		5	Yaz ayları bulutluluk ortalaması Bulutluluk: 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9 Puan: 5, 4, 3, 2, 1
Rüzgarlılık		2	Yaz ayları ortalama rüzgar hızı 1 m/sec'den az 2 1-3 m/sec 1

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT
POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ

Çizelge 3' ün Devamı

Ulaşabilirlik (U)	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi	4	Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı Karadeniz kıyı bandı Önemli karayolu güzergahları, turizmde öncelikli yöreler	3-4 2-3 1-3
	Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu kent olması	5	20 km'ye kadar uzaklık 50 km'ye kadar uzaklık 100 km'ye kadar uzaklık 200 km'ye kadar uzaklık	4-5 3-4 2-3 1-2
	Ulaşılan zaman süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	yürüyerek 1saate kadar ya da taşıtla 0- ½ saat Taşıtla ½-1 saat Taşıtla 1-2 saat Taşıtla 2-3 saat	4 3 2 1
	Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	Yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme Belirli saatlerde taşıt bulabilme	3-4 1-3
	Ulaşımında diğer kolaylıklar	3	Örneğin teleferik olması, denizden ulaşılabilme	1-3
Rekreatif Kolaylıklar	Piknik tesisleri	4	Sabit piknik masa, ocak vb. (niteliklere göre)	1-4
	Su durumu	3	İçme ve kullanma su olanakları (niteliklere göre)	1-3
	Geceleme tesisleri	2	Sabit geceleme tesisleri Çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	2 1-2
	WC'ler	2	Niteliklere göre	1-2
	Otopark	2	Niteliklere göre	1-2
	Kır gazinosu, satış büfesi	2	Niteliklere göre	1-2
	Bekçi ve görevliler	2	Sürekli bekçi / görevli Hafta sonlarında görevli	2 1
Diğer kolaylıklar	3	Örneğin plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb. (niteliklere göre)	1-3	
Olumsuz Etkenler (OSE)	Hava Kirliliği	-3	Kirlilik derecesine göre	-1 -3
	Güvenceli Olmaması	-2	Güvence durumuna göre	-1 -2
	Su Kirliliği	-1	Deniz, göl ve akarsular için	-1
	Bakımsızlık	-1	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	-1
	Gürültü	-1	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	-1
Diğer Olumsuz Etkenler	-2	Örneğin taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.	-1 -2	
Genel Toplam Puan ya da Orman içi rekreasyon Potansiyeli (%):				

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

3.1. Deneklerle İle İlgili Genel Bilgiler

3.1.1. Deneklerin Demografik Özellikleri

Ankete katılan deneklerin %53'ü erkek, %29'u bayandır. Deneklerin %7'si 18 yaşından küçük, %27'si 18-35, %16'sı 36-50, %50'si ise 50 yaşından büyük grubun içinde yer almaktadır. Deneklerin öğrenim durumlarına bakıldığında; %2'si eğitimsiz, %18'si ilköğretim, %24'ü ortaokul, %33'ü lise, %23'ü üniversite mezunudur.

3.1.2. Deneklerin Rekreatif Etkinliklerine Eğilimleri

Deneklerin sürdürdükleri rekreatif aktivite çeşitleri içinde “doğayı seyretmek” (%37) ile birinci sırada gelirken, bunu “piknik yapmak” (%32), “yürüyüş yapmak” (%17), “spor yapmak” (%6), “diğer (kitap okuma, bisiklet kullanma vb.)” (%5), “bilimsel amaçlı araştırma ve inceleme” (%3) gelmektedir.

3.1.3. Deneklerin Rekreatif Aktivitelerinin Zamansal Dağılımı

Deneklerin en çok tercih ettikleri aylar arasında “Haziran” (%31) ayı birinci sırada gelirken bunu, “Mayıs” (%27), “Temmuz” (%21), “Nisan” (%10), “Ağustos” (%7), “Eylül” (%3) ve “Ekim” ayları (%1) takip etmektedir. Denekler rekreatif aktiviteleri için en çok; “Cumartesi” (%41) ve “Pazar” (%35) günlerini tercih ederken, bunu Cuma (%15), Çarşamba (%3), Pazartesi (%3), Salı (%2) ve Perşembe (%1) günleri izlemektedir. Denekler rekreatif aktiviteleri için daha çok “öğleden sonrasında” (%74) tercih ederken, bunu “tüm gün” (%17) ve “öğleden önce” (%9) izlemektedir. Rekreatif aktivite katılım sıklıkları, “ayda bir” (%43), “haftada bir” (%35), “üç ayda bir” (%11), “haftada birden çok” (%5), “altı ayda bir” (%3), “yılda bir” (%3) oranlarında görülmektedir.

3.1.4. Deneklerin Isparta Rekreatif Alanları İle İlgili Düşünceleri

Deneklerin, %47'si “değişik yerler görme nedeni” ile, %42'si “mevcut alanların yetersizliği”, %11'i ise “diğer” nedenlerden dolayı kırsal rekreatif aktiviteye katılmaktadır. Deneklerin rekreatif alanlarını, “güzel olması” (%35), “yakın olması” (%25), “temiz olması” (%24), “tesis yeterliliği” (%9), “alışveriş olanakları” (%55) gibi nedenlerle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu alanlarda denekler tarafından görülen olumsuzluklar ise, “alanın kirli olması” (%32), “gürültü” (%28), “tesis yetersizliği” (%23), “güvensiz olması” (%4) ve “alışveriş olanaklarının

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ

yetersizliği” (%4) dir. Denekler, Isparta kent içi rekreasyon alanlarından en çok, “Ayazma” (%32), “Eğirdir” (%27), “Gölcük” (%25), “Bedre Koyu” (%6), “Kirazlıdere” (%4) ve “Dere Mah. Kestaneliğini” (%3) tercih etmektedirler.

Bu bağlamda, gerçekleştirilen yüzyüze anket çalışmalarıyla ulaşılan bilgiler şu şekilde özetlenebilir:

- Isparta halkının boş zamanlarında en çok gerçekleştirdikleri rekreasyonel davranış biçimi, pikniğe gitmektir. Rekreasyonel davranış biçimi, bir kentin sosya-kültürel yapısına göre değişiklikler göstermesine rağmen, daha önce yapılan benzer çalışmalar (Pehlivanoğlu, 1987) da, piknik yapmanın en çok tercih edilen faaliyetlerden olduğunu göstermektedir.
- Kent insanı, en çok haftanın yorgunluğunu atmak amacıyla rekreasyonel faaliyetlerde bulunmaktadır.
- Kent insanının rekreasyon için en çok tercih ettiği mevsimler ilkbahar ve yaz, en çok tercih ettiği günler ise Cumartesi ve Pazardır. Bu sonuçlar daha önce yapılan çalışmalarla (Tolunay 1990, Genç ve ark. 2000), uyum içerisinde.
- İnsanların en çok tercih ettikleri mevsimin, ilkbahar ve yaz ayları, en çok tercih ettikleri günlerin ise hafta sonu olması nedeniyle özellikle bu zamanlarda rekreasyon alanlarında, taşıma kapasitesinin üzerinde ziyaretçi yoğunluğunun oluşmasına neden olmaktadır. Bu da, rekreasyon alanların doğal dengesinde ciddi bozulmalar meydana getirmektedir. Bu yüzden planıcı; alana olabilecek rekreasyonel talebi, alanda hangi tip rekreasyonel etkinliklerin uygun olabileceğini, rekreasyonel etkinliklerin nerelerde ne şekilde yapılması gerektiğini, rekreasyonel faaliyetlerin doğal çevreye yapacağı etkileri ve muhtemel olumsuzlukların giderilme yöntem ve şekillerini bilerek çalışmalıdır.
- Kent insanı rekreasyonel faaliyetlerde bulunmak için en çok öğleden sonrayı tercih etmektedir. Yerinde yapılan gözlemlerde de, rekreasyon alanlarının daha ziyade öğleden sonra ziyaret edildiği gözlenmiştir. Elde edilen bu sonuç daha önce yapılan çalışmalar (Genç ve ark. 2000) ile benzerlik göstermektedir.
- İnsanların en çok şikayet ettiği unsurların başında rekreasyon alanların kirliliği ve tesis yetersizliği gelmektedir. Nitekim, Gülez (1990), rekreatif kolaylıkların (tesislerin) o alanın potansiyelini artırdığına değinmiştir.

- Halkın en çok şikayet ettiği unsurlardan birisi de, Ayazma ve Gölcük dışındaki diğer dinlenme alanlarına olan ulaşım zorluğu ve yolların yetersizliğidir. Kısa süreli tatillerde, yolculuk sırasında fazla zaman harcama, insanların istemediği bir durumdur. Bu nedenle, genellikle şehre yakın, günlük gidilebilecek yerler tercih edilmektedir.
- Rekreasyon alanlarında halkın şikayet ettiği bir diğer konu da, planlamadaki bir takım eksiklikler veya yanlışlardır. Rekreatif kolaylıklar dediğimiz ve halkın dinlenme alanlarında görmek istediği çocuk oyun alanları, otopark, spor alanları, kır gazinosu gibi tesislerin yetersizliği veya bakımsızlığı o alanın tercih edilme oranını azaltmaktadır. Bu yüzden yapılacak her türlü tesis, rekreasyon alanlarının doğal nitelikleri ve güzellikleri ile uyum içinde olmalıdır. Özellikle konaklama birimlerinin, yapı tekniği, dış görünüş vb. niteliklerinin mutlak surette yörenin ya da en azından bölgenin karakteristik mimari tarzını temsil etmesi sağlanmalıdır.

3.2. Isparta ve Çevresindeki Bazı Rekreasyon Alanların

Rekreasyon Potansiyellerinin Saptanması

Rekreasyon potansiyeli saptama çalışması; 7 Ormaniçi Dinlenme alanı, 1 Tabiat Parkı, 1 Mesirelik olmak üzere 10 adet rekreasyon alanında yapılmıştır. Değerlendirme sonucunda, çalışma alanlarının ulaşılmış olduğu rekreasyonel potansiyel değerleri Çizelge 4 de verilmiştir.

“Güleç Yöntemine” göre, Isparta ve çevresinde bazı rekreasyon alanlarının mevcut rekreasyonel potansiyelinin saptanması ile ilgili şu sonuçlara ulaşmak mümkündür; (Çizelge 4)

- İncelenen rekreasyon alanlarından Ayazma (%72), Gölcük (%71), Pınargözü (%70) ve Çamyol’un (%63) mevcut **rekreasyonel potansiyelleri yüksek**, Tota-Soğuksu (%56), Başpınar (%53) ve Düzkır’ın (%52) mevcut **rekreasyonel potansiyelleri orta**, Çetince (%39) ve Suçıktı (%33) orman içi dinlenme alanlarının ise mevcut **rekreasyonel potansiyelleri düşüktür**.
- Güleç (1990) tarafından yapılan çalışmalar, bir alanın tercih edilmesinde peyzaj değerinin ve ulaşılabilirliğin rekreasyonu etkileyen en önemli faktörlerden olduğunu göstermiştir. Bu tespitler bu çalışma sonuçları ile bir kez daha doğrulanmış, kent insanının rekreasyon alanlarını tercih ederken o alanda en çok doğal güzellik ve daha sonra, yakınlığı dikkate aldığını göstermiştir. Ayazma ve Gölcük bu bağlamda en çok tercih edilen alanların başında gelmektedir.
- Tota-Soğuksu, Suçıktı, Başpınar, Çetince Orman İçi Dinlenme alanlarında rekreatif kolaylıklar dediğimiz piknik üniteleri, otopark ve

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ

çocuk oyun alanları bakımından eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Böylece bu alanların rekreasyonel potansiyelleri artmış olacak ve kendisinden beklenen işlevleri sağlamış olacaklardır.

- Halk Gölcük, Çetince gibi rekreasyon alanlarında, özellikle akşama doğru kendilerini güvende hissetmekte ve bu yüzden bu alanları erken terk etmek zorunda kalmaktadır. Bu durum, aslında pek çok yönden rekreasyona elverişli bu alanların tercih edilmemesinde etkili olmaktadır. Örneğin, Isparta kentine en yakın rekreasyon alanı olan Gölcük Tabiat Parkı sadece bu olumsuzluk nedeniyle, uzun süreli kullanılamamakta; dolayısıyla, yerleşim alanları içinde kalan ve güvenli görülen Ayazma Mesireliği daha çok tercih edilmektedir. Bu ise, Ayazma Mesireliğindeki yoğunluğu doğrudan artırmakta ve bunun sonucu olarak doğal kaynaklar yanında donatılar da büyük ölçüde zarar görmekte veya yıpranmaktadır. Benzer durumlar, aslında orman içi dinlenme alanlarının tamamında yaşanmaktadır.
- Pınargözü orman içi dinlenme alanında, danışma, idare binası, bekçi evi alışveriş üniteleri, kır gazinosu, manzara seyir terasları, yaya gezinti yolları, çocuk oyun tesisleri, bungalov ve spor tesisleri, Gölcük Tabiat Parkı'nda ise, spor sahaları, otopark, yay gezinti yolları, manzara seyir terasları, bungalov eksiklikleri giderildiğinde, "A" tipi, Çamyol orman içi dinlenme alanında ise otopark, spor sahaları, yağmur barınakları ve kamelya gibi eksiklikler giderildiğinde "B" tipi orman içi dinlenme alanı olarak kullanıma açılması mümkündür.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Isparta kentinin, sahip olduğu açık hava rekreasyon kaynaklarının nitelik ve nicelik olarak yeterli düzeyde olmadığı ve kent insanının rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılayamadığı görülmektedir.

Günümüzde, modern ve sağlıklı bir kent yaratabilmek için, öncelikle rasyonel, tutarlı, sürekli ve katılımcı anlayışıyla, planlama-uygulama-denetleme işlemlerinin bir bütünlük içerisinde gerçekleştirilebilmesi ile mümkündür.

Yapılan bu çalışma ile elde edilen sonuçlar ve öneriler şu şekilde açıklanabilir;

Isparta kenti ve çevresi aslında önemli rekreasyon potansiyeline sahip olmasına rağmen bu rekreasyon alanlardan etkin bir şekilde yararlanılamamaktadır. Kaynakların sürekliliği sağlanması amacıyla bu arz-talep ilişkisinin dengeye oturtulması gerekmektedir. Isparta kent insanının öncelikle rekreasyonel eğilimleri ve ihtiyaçlarının detaylı bir

şekilde belirlenmesi, gerek mevcut gerekse yeni yapılacak rekreasyon alanlarının oluşturulmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Doğal kaynakların rasyonel kullanımı açısından, öncelikle kent içi ve yakın çevresindeki mevcut rekreasyonel alanlarının alt ve üst yapılarının geliştirilmesi, rekreatif etkinliklerinin çeşitlendirilmesi ve artırılması hedeflenmelidir. Bu sayede mevcut rekreasyon alanlarının potansiyeli artırılmış ve kendisinden beklenen hizmetleri sağlamış olacaktır.

Anket sonuçlarına göre, halkın büyük çoğunluğu Isparta ve yakın çevresindeki alternatif rekreasyon alanlarını bilmemektedir. Bu konuda, il turizm müdürlüğü ve Isparta Milli Park Baş Mühendisliğinin koordineli bir şekilde çalışarak, broşür veya kitapçıklar bastırması, yerel televizyonlarca tanıtım kampanyaları yapılması ve böylece rekreasyon alanları konusunda halkın bilgilendirilmesi, kuşkusuz hem toplum psikolojisi bakımından hem de kaynakların rasyonel kullanımı yönünden büyük faydalar sağlayacaktır. Ayrıca yol güzergahları üzerinde gerekli tanıtıcı ve yönlendirici levhaların tesis edilmesi büyük yarar sağlayacaktır.

Orman rekreasyon kaynaklarının en fazla tercih edilmesinin nedeni sahip olduğu doğal ve görsel değerleridir. Bu nedenle yapılacak alt ve üst yapı çalışmalarının ve gerçekleştirilecek rekreasyonel etkinliklerinin ortamın yapısını bozmayacak ve olumsuz etkilemeyecek şekilde olmalıdır. Ayrıca orman içi dinlenme alanlarında gerçekleştirilecek yazılı ve sözlü yoğun bir uyarı çalışması ile kullanıcıların alanları kullanımları sırasında oluşan, gürültü kirliliği de dahil her türlü kirlilik önlenmelidir. Çöp bidonlarının özellikle piknik ve kamping alanlarında bolca bulunmasına özen gösterilmelidir. Bu bidonlar, alanın doğal görüntüsünü bozmayacak ancak dikkat çekecek renkte ve boyutta olmalıdır.

Dolayısıyla, orman rekreasyon alanları ve diğer rekreasyonel kaynaklarının planlama ve yönetim uygulamalarında halkın katılımı da sağlanarak işlevsel, estetik ve yönetsel yeni yaklaşımların en kısa sürede oluşturulması ve uygulamaya konması, Isparta kenti ve Ülkemiz için önemlilik arz etmektedir.

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT
POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ

KAYNAKLAR

- Aslanboğa, İ., Gül, A., 1999, “Kemalpaşa Ormanlarının Rekreatif Değeri”, Kemalpaşa Sempozyumu 3-5 Haziran, İzmir.
- Genç, M; Güner,T., 2003, Anıt Ağaçları Önemi ve Göller Bölgesi'nin Anıt Ağaçları, Isparta Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Yayını, No. 5, Isparta.
- Genç, M.; Gül, A., Akten, M.; Küçük, V., 2000, “Isparta Kent İnsanının Rekreatif Davranış Biçimleri”, Peyzaj Mimarlığı Kongresi, sayfa: 255, Ankara.
- Gül, A., Küçük, V., 2001, “Kentsel Açık-Yeşil Alanları ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi”, SDU. Orman Fakültesi Dergisi, seri: A, sayı: 2, Isparta.
- Gül, A., 2003, “Orman İçi Rekreatif”, SDU. Orman Fakültesi Ders Notları, Isparta
- Güleç, S., 1989, “Park – Bahçe ve Peyzaj Mimarisi” Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Ders Teksirleri, serisi:29, sayı:2, 213-214, Trabzon.
- Güleç, S., 1990, “Orman İçi Rekreatif Potansiyelinin Belirlenmesi İçin Bir Değerlendirme Yöntemi”, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 40, Sayı 2, say 132-147, İstanbul.
- Kalıpsız, A., 1981, “İstatistik Yöntemler”, İ.Ü. Orman Fakültesi, Yayın No: 2837, O.F. Yayın No:294, İstanbul.
- Koç, N., 1991, AÜZF. Peyzaj Mimarlığı Bölümü Rekreatif Ders Notları, Ankara.
- Kurum, E.; Odabaş, A., 1991, “Ankara Kenti İçin Bir Rekreatif Potansiyeli Beynam Ormanı” “2000’li Yıllar İçin Ankara Kentinin Açık ve Yeşil Alan Sistemi Ne Olmalıdır?”. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı 91-2, Ankara.
- Pehlivanoğlu, T., 1987, “Belgrad Ormanının Rekreatif Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Tespiti”, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
- Tolunay, A., 1990, “Elazığ-Zafran Mesire Yeri’nde Açık hava Rekreatif Etkinlikleri ve Ziyaretçi Potansiyeli”, Ormanlık Araştırma Enstitüsü Yayınları Dergisi Serisi, Cilt: 36, Sayı: 2, No: 72, Elazığ.

Çizelge 4. Çalışma Alanları İçin Hesaplanan Rekreasyon Potansiyelleri Değerleri

Değerlendirme Kriterleri	Özellikler	Tota Soğuksu	Camyol	Baspınar	Pinargözü	Duzkir	Cetince	Sucaklı	Gölcük	Ayazma
Peyzaj Değeri	<i>Alan Büyüklüğü</i>	4	1	1	3	1	2	1	3	2
	<i>Bitki Örtüsü</i>	7	8	7	8	7	7	5	8	8
	<i>Deniz ve akarsu</i>	-	-	4	8	-	-	2	8	4
	<i>Yüzeysel durum</i>	3	4	5	4	5	3	3	3	3
	<i>Görsel kalite</i>	4	2	2	4	1	1	1	2	2
	<i>Diğer</i>	4	3	4	6	-	-	-	3	4
İklim	<i>Sıcaklık</i>	7	5	5	5	4	4	4	7	7
	<i>Yağış</i>	6	8	8	8	7	7	7	7	7
	<i>Bulutluluk</i>	5	4	4	4	4	4	4	5	5
	<i>Rüzgar</i>	1	1	1	2	1	1	1	1	1
Ulaşım	<i>Turistik önem</i>	1	4	2	4	4	4	4	2	2
	<i>Kentlere yakınlık</i>	2	4	3	2	2	2	2	5	5
	<i>Ulaşım zamanı</i>	2	4	3	2	4	3	1	3	4
	<i>Ulaşım</i>	2	3	2	1	1	1	1	2	3
	<i>Diğer kolaylıklar</i>	-	-	-	-	3	-	-	-	4
Rekreatif Kolaylık	<i>Piknik tesisleri</i>	3	4	2	2	2	1	-	2	2
	<i>Geceleme</i>	-	-	-	1	-	-	-	2	-
	<i>WC</i>	2	2	1	1	2	2	-	2	2
	<i>Otopark</i>	-	-	-	2	1	-	-	-	1
	<i>Kır gazinosu</i>	1	2	-	-	-	-	-	2	2
	<i>Bekçi görevli</i>	2	1	-	-	-	-	-	3	3
<i>Diğer</i>	-	-	-	2	3	-	-	2	4	
Olumsuz Etkenler	<i>Hava kirliliği</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-2
	<i>Güven derecesi</i>	-	-	-	-	-	-2	-1	-1	-
	<i>Su kirliliği</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	<i>Bakımsızlık</i>	-	-	-1	-	-	-1	-	-	-
	<i>Gürültü</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-1
<i>Diğer olumsuz etkenler</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rekreasyon Potansiyeli		%56	%63	%53	%70	%52	%39	%33	%71	%72

ISPARTA İLİNDEKİ BAZI REKREASYON ALANLARININ MEVCUT
POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ